

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Haridusteaduste instituut
Õppekava: Humanitaar- ja sotsiaalinete õpetamine põhikoolis

Annett Mangus
KOOLI FÜÜSILISE KESKKONNA VASTAVUS MITMEKULTUURILISE HARIDUSE
PÕHIMÕTETELE ÜHE EESTI KOOLI NÄITEL
bakalaureusetöö

Juhendaja: Haridusteaduste teadur Laura Kirss, MA

Tartu 2019

Resümee

Kooli füüsilise keskkonna vastavus mitmekultuurilise hariduse põhimõtetele ühe Eesti kooli näitel

Mitmekultuuriline haridus on Eestis kasvav tendents. Arvestades füüsilise keskkonna rolli õppeprotsessi toetamisel ja/või takistamisel ning mitmekultuurilisuse põhimõtete järjest suurenevat tähtsust, oli oluline analüüsida füüsilist keskkonda mitmekultuurilisuse vaatepunktist lähtuvalt. Bakalaureusetöö eesmärk oli välja selgitada, kuidas väljendub kooli füüsilises keskkonnas tema mitmekultuurilisus ühe Eesti sellise üldhariduskooli näitel, et vajadusel anda soovitusi põhimõtteliste vastavuste loomisele füüsilises keskkonnas. Töös võeti vaatluse alla üks kultuuriliselt ja keeleliselt mitmekesine kool. Andmeid koguti vaatluse meetodil. Vaatluse andmed jäädvustati visuaalselt – fotodel. See uurimistöo põhineb ruumi dimensioonil ehk füüsilisel kohal ja objektide vaatlusel. Uurimistulemustest selgus, et uuritavas koolis leidis mitmekultuurilise kooli elemente, aga põhiliselt oldi kaldu Eesti kultuuri suunas. Töö autor leidis ka paar soovitusi, kuidas täiendada kooli mitmekultuurilist füüsilist keskkonda.

Märksõnad: kooli füüsiline keskkond, mitmekultuuriline haridus.

Abstract

The Compliance of a School's Physical Environment to the Principles of Multicultural Education on the Example of an Estonian School

Multicultural education is a growing tendency in Estonia. Taking into account the role of psychical environment in supporting and/or preventing the learning process and the increasing importance of multicultural principles, it is necessary to analyze physical environment on the basis of multiculturalism. The aim of this Bachelor's thesis was to determine how multiculturalism finds expression in the psychical school environment, based on an example of Estonian school of general education. This would help to give recommendations for creating basically compliant psychical environment. This thesis observed one school with a multicultural education system. The data was collected based on observations and it was recorded visually in photos. The research is based on space dimensions, meaning physical setting and object observations. The results of the research indicated that inside the school, there were found multicultural elements, but these were mainly leaning towards Estonian culture. The author found recommendations of how to supplement psychical multicultural school environment.

Keywords: the psychical school environment, multicultural education.

Sisukord

Resümee	2
Abstract	3
Sisukord.....	4
Sissejuhatus	5
1. Teoreetiline taust.....	6
1.1 Kooli füüsilise õpikeskkonna olemus.....	6
1.1.1 Visuaalne kultuur koolis.....	8
1.2 Mitmekultuurilises hariduses	8
1.2.1 Mitmekultuuriline haridus.....	8
1.2.2 Kultuuritundlik haridus	10
1.2.3 Mitmekultuurilise kooli põhimõtted.....	11
2. Metoodika.....	13
2.1 Valim.....	13
2.2 Andmete kogumine	14
2.3 Andmete analüüs	15
3. Tulemused	17
3.1 Geograafia valdkond	17
3.2 Kultuuri valdkond	18
3.3 Filosoofia valdkond.....	21
3.4 Riikluse valdkond.....	22
3.5 Käsitöö valdkond.....	23
4. Arutelu.....	24
Autorsuse kinnitus.....	28
Kasutatud kirjandus.....	29
Lisa 1.....	35

Sissejuhatus

Globaliseeruva maailma mõjul on erinevad kultuurid ja riigid üksteisele mõtteliselt aina lähemal. Selle tõttu saab tänapäeval näha eri kultuuride ja rahvuste elamist koos ühes riigis (Grant & Portera, 2010). Võttes arvesse rahvastikuprognose, siis ka Eesti mitmekultuurilisus on aina kasvav tendents (Tamm, Raud, Ehala, & Vetik, 2018). Euroopa Liiduga ühinedes võttis Eesti endale kohustuse olla mitmekultuurilisusele avatud ja see on suurendanud välismaalt tulnud ja siia elama asunud õpilaste arvu Eesti koolides (Kasemets, Asser, Hannust, & Rahnu, 2013). Ehala (2019) toob välja, et Eesti on muutumas sisserände riigiks ja sellest järeldab ta, et Eesti mitmekesisus on järjekindlalt kasvav tendents. Näiteks 2011.aasta seisuga oli Eestis elanikke 1 294 236, kellest 30% olid mitte-estlased, kuid 2018. aasta seisuga oli Eestis 1 319 133 elanikku, kellest 455 901 olid rahvuselt mitte-estlased, mis teeb 34% elanikkonnast. 2018.aasta seisuga räägiti 211 erinevat emakeelt, mis on alates 2011.aastast (192 emakeelt) kasvanud 19 keele võrra (Statistikaamet, 2018). Eesti Vabariigi põhiseaduse (2015) järgi on riigil kohustus pakkuda kõikidele koolikohustuslastele (mis hõlmab ka sisserändajaid ja teise emakeelega õpilasi) võrdset kättesaadavat haridust. Seoses sisserändajate aktiivse kasvutendentsiga on hakatud Eestis rohkem arutlema mitmekultuurilise hariduse üle (Malozjomov, 2013).

Mitmekultuuriliseks hariduseks nimetatakse haridust, kus põhiline eesmärk on valmistada õpilased ette kultuuriliselt ja religioosselt kirjuks eluks (Valk, 2010). Trasberg (2002) lisab veel, et mitmekultuuriline haridus peegeldab lugupidavat suhtumist kõikidesse rahvustesse, avatust teiste inimeste suhtes ja maailma mitmekesisuse tolereerimist. Eelpool mainitud mitmekultuurilise hariduse eesmärke aitab täita kooli füüsiline keskkond (Valk, 2010). Teise õppekeelega õpilane tahab tunda, et tema kultuuri ja emakeelt väärtustatakse selles koolis (Palginõmm & Soll, 2011).

Kooli füüsilise keskkonna all mõistetakse olustikku, kus õpilased veedavad ühiselt koos õppeaega ja kus ruumides toimub õppimine ja õpetamine (Soostar, 2014). Füüsilise keskkonna kujundamisel on vaja järgida Eesti Vabariigi Valitsuse kehtestatud tervisekaitseõudeid koolidele, kus on välja toodud, milliseid põhimõtteid tuleb järgida, et luua toetavat ja turvalist kooli. Õppekeskkonna eesmärgiks on toetada õpilaste arengut (Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus, 2019). Võttes arvesse, et tavapäraselt veedab noor 1300 tundi aastas õppehoones (Day et al., 1995), siis on väga tähtis, et koolikeskkond oleks õppuri jaoks vaimselt meeldiv koht. Eesti lõimumisvaldkonna arengukava “Lõimuv Eesti 2020”

(2014) edastab, et üheks ühiskonna lõimumise eesmärgiks on sotsiaalselt sidus Eesti ühiskond. Edukaks ühiskonna lõimumiseks on vaja toetada õpilaste haridust koolides, võttes arvesse mitmekultuurilise hariduse põhimõtteid ja vastavalt ka toetada füüsilise keskkonna põhimõtteid (Kultuuriministeerium, 2014).

Võttes arvesse eelnevalt toodud näiteid võime järeldada, et Eestis kasvab kultuuriline mitmekesisus — siin õpib erineva taustaga noori ning haridus peaks nende identiteeti rohkem toetama. Arvestades füüsilise keskkonna rolli õppeprotsessi toetamisel ja/või takistamisel ning mitmekultuurilisuse põhimõtete järjest suurenevat tähtsust, on oluline analüüsida füüsilist keskkonda mitmekultuurilisuse vaatenurgast lähtuvalt. Selle bakalaureusetöö autorile teadaolevalt pole Eestis ühtegi uurimistööd, mis keskenduks just mitmekultuuriliste koolide füüsilise keskkonna temaatikale. Bakalaureusetöö eesmärk on välja selgitada, kuidas väljendub kooli füüsilises keskkonnas selle kooli mitmekultuurilisus. Töö võtab vaatluse alla ühe kultuuriliselt ja keeleliselt mitmekesise kooli ning analüüsib selle põhjal mitmekultuurilise kooli vastavust mitmekultuurilise kooli põhimõtetele. Vajadusel anda soovitusi koolidele mitmekultuurilise hariduse põhimõtetele vastava füüsilise keskkonna loomise osas.

1. Teoreetiline taust

1.1 Kooli füüsilise õpikeskkonna olemus

Põhikooli riikliku õppekava (2011) kohaselt mõistetakse õpikeskkonda kui õpilast ümbritsevat keskkonda, kus õppur saab õppida ja areneda. Õpikeskkonna mõistet on defineeritud erineval moel. Eesti õigekeelsussõnaraamat (2018) seletab õpikeskkonda kui õppimist mõjutavate vahendite ja tingimuste kooslust. Õpikeskkond peab looma õpilasele võimalused eneseväljendamiseks ja enesetäiendamiseks ning toetama nende arengut (Väljataga, Pata, & Priidik, 2009). Märja jt (2003) jagab õpikeskkonna teguriteks: füüsilised, emotsionaalsed, intellektuaalsed ja psühholoogilised. Edaspidi keskendub uurimistöök autor just õpikeskkonna füüsilistele teguritele, sest need on selle bakalaureusetöö põhiküsimused.

Füüsilise õpikeskkonna all mõistetakse eelkõige õppijat ümbritsevat ruumi ja õppevahendeid (Reinson, 2010). Samas kirjutavad Märja jt (2003), et füüsiline keskkond on kõik, mida saab kergelt liigutada ja muuta. Soostar (2014) on arvamusel, et kooli füüsilise keskkonna eesmärk on muuta õppimine ja õpetamine tulemuslikumaks ning keskkond aitab kaasa laste arengule, pakkudes neile parimaid akadeemilisi võimalusi. Rääkides füüsilisest

keskkonnast ei ole võimalik tuua välja üht kindlat definitsiooni. Earthmann (2002) on kirjutanud, et füüsiline keskkond koosneb klassiruumis olevatest vahenditest ning hõlmab disaini, plakateid, istekohti ja kõike muud, mis moodustavad kogu klassiruumi. Feldschmidt (2017) kasutab veelgi laiemat definitsiooni, et kooli füüsilise keskkonna kujundab hoone sisustus kuni kooli õuealani välja.

Õpilastel on vaja tunda ennast koolis turvaliselt ning näha, et kool toetab häid õppimisvõimalusi. Selline olukord tagab suurema õpimotivatsiooni, mis omakorda toob positiivseid tulemusi ja seeläbi maksimaalse heaolu õpilasele (Soostar, 2014). Tänapäeval kaasatakse õpikeskkonna loomisel aina rohkem ka õppijaid. See on üks võimalustest, kuidas luua õppijakeskset ja huvipakkuvat õppimisolukorda. Soostar (2014) arvab, et nii õpetajatel kui ka õpilastel on väga suur roll kooli füüsilise keskkonna loomisel. Nii on võimalik luua kõikidele sobilik keskkond. Komendat (2010) on arvamisel, et õpikeskkonna loomisel on oluline arvesse võtta õpilaste vajadusi. Õpilastele on vajalik puhkeala nii koolimaja kui ka kooli ümbritseval pinnal, kus noored saaksid istuda, suhelda ja puhata (Shamsuddin, Bahauddin, & Aziz, 2012). Õpilastele on tarvilik vaikne ja rahulik keskkond, kus neil on võimalus keskenduda õpingutele (Flutter, 2006). Õpilastel on vajadus tunda koolipoolset hoolt, et olla rohkem motiveeritud koolis käimiseks (Hebert, 1998). Selles töös mõistetakse füüsilise keskkonna all kooliruumi ning õppe- ja õpetamisvahendeid: stendid, tahvlid, plakatid.

Tartu Ülikooli loodusteadusliku hariduse keskuse teadur Klaara Kask kirjutas 2016ndal aastal projekti "Õpilaste motivatsioonist õppimisel avatud õppekeskkonnas" aruande, kus osalesid Tartu Hansa kool ja Tartu Variku kool (Kask, 2016). Projekti eesmärgiks oli välja selgitada „avatud õppekeskkonnas matemaatika ja loodusõpetuse õppimise mõju õpilaste motivatsioonile ja õpetajate valmisolek õpetada avatud õppekeskkonnas“. Projekti tulemused näitasid, et õppekeskkond tõstis õpilaste motivatsiooni ja õppetulemusi, kui oli loodud uudne keskkond, mis pakkus õpilastele uusi õppimisvõimalusi. Toetudes eelpool väljatoodud näidetele ja teooriale võime järeldada, et kooli füüsiline keskkond on õppimise tähtis osa. Seda on soovitatav hoolikalt arendada ning kujundada õpilastele sobilikuks, et noored oleksid motiveeritud õppima.

1.1.1 Visuaalne kultuur koolis

Kooli visuaalne kultuur hõlmab endas kolme põhielementi — visuaalne (*visual*), kultuuriline (*culture*) ja hariduslik (*schooling*). Esimese elemendi sisu on visuaalselt tunnetatav. Teise elemendi tähendus on kirjutamata reeglid ja käitumispraktikad. Kolmanda elemendi sisu on visuaalse kultuuri kontekst ehk see, kus ta paikneb ja toimib, ehk kooliharidus. Need kolm elementi annavad koolile visuaalse mõiste (Prosser, 2007). Õpilaste motivatsiooni ja edukust on võimalik mõjutada ka sümboolsete tunnustega, näiteks erinevad seinakaunistused (Cheryan et al., 2014). Tavaliselt võib kooli seintel näha õpilaste töid, asjakohast materjali, dekoratiivseid esemeid, ülesandeid, reegleid, sõiduplaane, kella ja teisi huvipakkuvaid esemeid (Emmer, Evertson, Worsham, & Emmer, 2006). Hubenthal ja Consortium (2009) kirjutavad, et seintel ripuvad postrid ja plakatid mõjuvad õpilaste õppeedukusele positiivselt. Seejuures Read (2010) soovib seinte kaunistamise läbi mõelda, sest liigselt kirju sein võib tekitada hoopis vastupidise reaktsiooni. Visuaalne kultuur väljendab ka varjatud õppekava, sest see loob tugevaid seoseid, mis kujundavad igapäevast tegevust.

1.2 Mitmekultuurilisus hariduses

Mitmekultuurilisus on Eesti hariduses aina tihedam nähtus. Nieto (2004) mõistab mitmekultuurilisust ühiskonnana, kus elab palju erinevaid kultuurikandjaid ning kus riik toetab erinevate kultuuride ühiskonda lõimumist ning nende vastastikust tundmaõppimist. Edaspidi toob autor välja mitmekultuurilise hariduse, kultuuritundliku õppeprotsessi ja mitmekultuurilise kooli põhimõtted, mis aitavad saada ülevaate mitmekultuurilisuse olemusest hariduses.

1.2.1 Mitmekultuuriline haridus

Seoses sisserändajate arvu suurenemisega on hakatud Eestis rohkem arutlema mitmekultuurilise hariduse üle (Malozjomov, 2013). „Multikultuurse hariduse“ ehk „mitmekultuurilise hariduse“ mõiste all peetakse silmas teadmiste omandamist erinevate kultuuride ühistööna (Multikultuurse hariduse juhend, 2012). Trasberg & Soll (2013) seletavad „mitmekultuurilise hariduse“ terminit kui viidet kultuuride, rahvuste ja keelte mitmekesisusele. Mitmekultuurilise hariduse eesmärk on kujundada kasvaval generatsioonil oskust mõista ja sallida ümbritsevate inimeste kultuurilist omapära (Vassiltšenko, 2008),

edendada õpilaste lõimumisvõimet ümbritsevas maailmas (Martinelli & Taylor, 2003) ja tunda ennast hästi erinevate kultuuride kokkupuutumisel (Multikultuurse hariduse juhend, 2012). Lisaks toovad Banks & Banks (2015) välja, et mitmekultuurilise hariduse üheks ideeks on, et kõik õpilased, sõltumata nende soost, sotsiaalsest klassist; etnilisest päritolust, rassilistest või kultuurilistest omadustest saaksid võrdseid haridusvõimalusi. Gollnick ja Chinn (2017) nimetavad mitmekultuurilise hariduse lähenemisviiside eesmärke: kultuurilise mitmekesisuse väärtus, inimõigused, erinevuste austamine, alternatiivsed eluvalikud, sotsiaalne õiglus, võrdsed võimalused ja võimu õiglane jaotus.

James A. Banks (2015) sõnastas viis spetsiifilist mitmekultuurilise hariduse dimensiooni:

1. Õppesisu integratsioon (*content integration*) – aine sisusse integreeritakse võimalikult palju eri rahvuste ja kultuuride näiteid, informatsiooni ja võrdlusi. Õpilaste silmaring laieneb ja suureneb teiste kultuuride mõistmine.
2. Teadmiste konstrueerimine (*knowledge construction*) – õpilane koostab enda jaoks maailmapildi erinevatest kultuuridest õppeaine sisu ja kuuldu põhjal. Antud valdkond jaguneb omakorda alaliikideks:

2.1. Personaalsed/kultuurilised (*personal/cultural*) teadmised on need arusaamised ja mõisted, mille õpilane koostab endale eri rahvustest oma perekonna, kodu või individuaalse kogemuse põhjal.

2.2 Populaarsed või populaarteaduslikud (*popular*) teadmised on need arusaamised ja mõisted, mis tulenevad massimeediast ning mõjutavad õpilast väga tugevalt.

2.3 Traditsioonilised akadeemilised (*mainstream academic*) teadmised on need arusaamised ja mõisted, mis kujundatakse traditsiooniliste teadusharude (sotsiaal-, reaal- ja humanitaarteadused) põhimõtete alusel.

3. Eelarvamuste vähendamine (*prejudice reduction*) – mitmekultuurilise hariduse aspekt, mis lõhub väljakujunenud stereotüüpe ja aitab õpilasel hoida positiivseid hoiakuid erinevate etniliste rühmade vastu.
4. Võrdsuspedagoogika (*equity pedagogy*) – valdkond, mis võimaldab õppestrateegiaid, mis sobivad kõikidele rahvustele, kultuuridele ja mittetraditsioonilistele ühiskonnagruppidele.
5. Koolikultuuri ja ühiskonnastruktuuri võimestamine (*empowering school culture and social structure*) – valdkond, mis võimaldab eri rahvustel ja kultuuridel saada võrdsed haridusvõimalusi.

Sonia Nieto (1994) toob välja kuus mitmekultuurilist haridust iseloomustavat tunnust:

- Antirassistlik — määrab õppekavas selgesõnaliselt diskrimineerimisvastase võitluse ja õpetab õpilastele oskusi hakkamasaamiseks rassismi ja muude rõhumisvormidega.
- Kõigi õigus — edendab kõigi üliõpilaste põhiõigust osaleda akadeemilistes õppeainetes. Käsitleb õppuri tungivat vajadust areneda sotsiaalselt ja intellektuaalselt.
- Oluline kõikidele õpilastele — kõik õpilased väärivad ja vajavad kaasavat haridust.
- Läbiv — rõhutab lähenemist, mis läbib kogu haridussüsteemi, sealhulgas koolikliimat, füüsilist keskkonda, õppekava ja suhteid.
- Protsess — mitmekultuurilise hariduse protsess toob esile inimeste ja haridusasutuste arengu, mis hõlmab inimestevahelisi suhteid.
- Kriitiline pedagoogika — oluline on panna õpilasi õpitavat kriitiliselt analüüsima.

1.2.2 Kultuuritundlik haridus

Kultuuritundlik haridus (*culturally relevant education*) toetab kõikide õpilaste kultuuri ning kultuuriliste nüansside tundlikkuse kaudu integreeruvad kultuurilised kogemused, väärtused ja arusaamad õpetamis- ja õppekeskkonda (Brown-Jeffy & Cooper, 2011). Üldiselt võib öelda, et kultuuritundlik haridus on õppestrateegia, mis annab õpilastele võimaluse kaasata nende kultuuri, tausta ja kogemused koolikeskkonda ja klassiruumi (Gay, 2010).

Kultuuritundlikku haridust määratletakse kolme erineva elemendina: 1) akadeemilise edu toetamine, seades üliõpilastele suured ootused ja pakkudes neile eduvõimalusi; 2) kultuurilise pädevuse hõlmamine, sealhulgas õppekava, mis põhineb õpilaste eelnevatel teadmistel ja kultuurilisel kogemusel; 3) kriitilise mõtlemise edendamine, pakkudes õpilastele vahendeid, et kritiseerida ja vaidlustada ebavõrdsust säilitavaid institutsioone (Aronson & Laughter, 2016). Kultuuriliselt tundlik õpetamine on kujunenud mitmekultuurilise hariduse alamteooriaks, mille eesmärk on õpetajate pedagoogiline reageerimine üha mitmekesisematele klassiruumidele (Johnson, 2003). Kultuuriliselt tundlik haridus peaks sobitama klassiruumi mitmekultuurilise õpilase kultuurinormidega, et suurendada õppuri sotsiaalsete oskuste arenemist ja väärtustada õpilase individuaalsust (Bazron, Osher, & Fleischman, 2005).

Mitmed autorid, sealhulgas ka Gay, on määratlenud kultuuriliselt tundliku õpetamise kuus tunnust (Gay, 2010):

1. **Tunnustav ja julgustav:** Kultuuriliselt tundlik õpetamine on kinnitav, sest see tunnustab õpilaste mitmekülgsete pärandite tugevusi.
2. **Läbiv:** kasutab kultuuri kui ressursi, et õpetada teadmisi, oskusi, väärtusi ja hoiakuid.
3. **Mitmedimensiooniline:** kultuuriliselt tundlik õpetamine hõlmab paljusid valdkondi ja rakendab mitmekultuurilist teooriat klassiruumis, õpetamismeetodites ja hindamises.
4. **Vabastav:** kultuuriliselt tundlikud õpetajad vabastavad õpilasi.
5. **Võimestav:** kultuuriliselt tundlik õpetamine annab õpilastele võimaluse klassis ja väljaspool seda silma paista.
6. **Transformeeriv:** kultuuriliselt tundlik õpetamine on muutustele suunatud ehk parem, sest õpetajad ja nende õpilased peavad sageli muutma hariduslikke traditsioone.

Kokkuvõtteks võib öelda, et kultuuri tundlik õpetamine on oluline, sest Sleeter (2012) toob välja, et tõeline kultuuri tundlik õpetamine on oluline meetod saavutuste lünkade vähendamiseks ja positiivsete etniliste rassiliste identiteetide edendamiseks erivärvi õpilastele. Samuti toetab see muu keele- ja kultuuritaustaga õpilaste akadeemilist edukust (Aronson & Laughter, 2016).

1.2.3 Mitmekultuurilise kooli põhimõtted

Maie Soll (2008) toob välja, et sisserändajaid peab kooli vastu võtma samamoodi nagu kõiki teisi õpilasi. Õpilaste aktiivsus ja motivatsioon õppetöös ei sõltu ainult tunni ülesehitusest ja õpetaja pingutustest, vaid ka õpikeskkonnast. Vajalikud õppematerjalid ja füüsiline keskkond kiirendavad õpilasel õppekeele omandamist. Kakskeelsed sõnaraamatud, aineõpet täiendavad visuaalsed õppematerjalid, õpitu kohta lihtsa sõnavaraga kokkuvõtted — need on mitmekultuurilist haridust toetavad punktid (Soll, 2008). Teise õppekeelega õpilane tahab tunda, et tema kultuuri ja emakeelt väärtustatakse koolis (Palginõmm & Soll, 2011). Džalalova (2009) toob välja õppematerjalis „Õpetajate multikultuurilise kompetentsuse arendamise alused“, et kokkuvõtlikult saame teha selliseid järeldusi, et õpikeskkond, mis vastab mitmekultuurilisuse põhimõtetele, peab hõlmama selliseid omadusi, väärtusi ja psühholoogilisi eripärasusi nagu: sallivus; positiivne ja avatud suhtumine teistesse kultuuridesse; võrdsed võimalused kõikide kultuuride esindajatele; valmisolek ja suunatus mitmekultuurilisteks ühistöödeks; vastuvõtlikkus mitmekultuurilise õppeprotsessi, materjalide ja ülesannete koostamisel jne.

Sonia Nieto (2004) pakub välja veel mõned mitmekultuurilise kooli põhimõtted:

- Mitmekultuurilises koolis võiks söögisaalides pakkuda erinevaid rahvuslikke toite, et inimesed saaksid proovida, mida nende klassikaaslased igapäevaselt kodus söövad.
- Kehalise kasvatuse tunnis võiksid noored mängida erinevaid maailma spordimänge, mis ei pea olema ilmtingimata konkurentsiga seotud.
- Lapsevanematele saadetakse infot meili teel selles keeles, mida nad valdavad.
- Lapsi ei karistata, kui nad räägivad koolis oma emakeeles. Vastupidi, neid just julgustatakse seda tegema ja kasutatakse ära nende juhendamisel.

Mitmekultuurilise hariduse eesmärged (Džalalova, 2009) võib lühidalt kokku võtta nii:

- Õpilaste isiksuse arendamine
- Erinevate väärtushinnangute tutvustamine õpilastele ja neile valikuvõimaluse andmine
- Kõikide kollektiivi liikmete kultuuri tundmaõppimine ja teadlikkus ühisest ajaloost
- Õpilaste arusaamise kujundamine maailmast ja inimeste vahelistest suhetest kui tervikust.

Carrasquillo ja Rodriguez (2002) annavad idee, et õpetaja peaks kasutama klassiruumis plakateid, pilte või jooniseid, mis toetavad erinevaid keeli ja kultuure. Mitmekultuurilisuse toetamisel on kaks põhilist funktsiooni: toetava-tunnustava sotsiokultuurilise keskkonna loomine, kus kõik õpilased kui kooli liikmed end ära tunnevad ja otseselt muukeelsete laste õppe toetamine. Eespool mainitud tegevused toetavad mitmekultuurilise kooli põhimõtteid. Kokkuvõtlikult võib öelda, et igal õppeainel on oma eripära, kuid sobivat füüsilist ja visuaalset poolt saab luua igas klassiruumis (Palginõmm & Soll, 2011).

Bakalaureusetöö autor toetub oma uurimistöös eelpool toodud põhimõtetele. Selle uurimuse eesmärk on välja selgitada, kuidas väljendub kooli füüsilises keskkonnas kooli mitmekultuurilisus. Töös võetakse vaatluse alla üks kultuuriliselt ja keeleliselt mitmekesine kool, kellele vajadusel anda soovitusi mitmekultuurilise hariduse põhimõtetele vastava füüsilise keskkonna loomise osas.

Uurimisküsimused, millele vastust otsitakse:

- 1) Milles väljendub kooli mitmekultuurilisus füüsilise keskkonna puhul?
- 2) Mil määral vastab analüüsitud kool mitmekultuurilise hariduse põhimõtetele?
- 3) Mis osas vajaks kooli füüsiline keskkond mitmekultuurilisuse edasiarendamist?

2. Metoodika

Bakalaureusetöö läbiviimiseks kasutati kvalitatiivset uurimisviisi, mida viiakse läbi loomulikus keskkonnas. See võimaldab uurijal märgata kohta iseloomustavaid tüüpilisi detaile (Laherand, 2008). Kvalitatiivne uurimus tegeleb rohkem protsessiga kui väljundite ja tulemustega (Ochieng, 2009). Kvalitatiivne uurimistöö on uurimus, mis arvestab olukordadega ja interpreteerib materjali praktilisel viisil, toetudes uurimise käigus tehtud materjalidele, mille eesmärgiks on teha maailm nähtavaks (Denzin & Lincoln, 2005). Selles uurimistöös uuriti kooli visuaalset kultuuri, et välja selgitada, kuidas väljendub mitmekultuurilisus kooli füüsilises keskkonnas. Info kogumiseks kasutati vaatlust, täpsemalt visuaalset metoodikat, mis võimaldab tuua välja rohkem näiteid ja tõendeid seoses uurimistöö sisuga. Visuaalsed meetodid on kvalitatiivsete uuringute jaoks tõhusad ja aktsepteeritud meetodid ning neid kasutatakse laialdaselt mitmetes teadusharudes (Pain, 2012). Õunapuu (2014) kirjutab, et vaatlus kvalitatiivse uurimuse juures aitab mõista teisi kultuure ja nende tähendusi. Visuaalset metoodikat kasutatakse piltide tõlgendamiseks ja filmide, fotograafia, skulptuuride, videote, maalide, karikatuuride, reklaamide jne mõistmiseks (Barbour, 2014). See lisab väärtust olemasolevatele meetoditele, andes juurde ühe mõõtme, kogudes rikkalikke mitmemõõtmelisi andmeid ja jagades väärtuslikke teadmisi osalejate igapäevaelust (Glaw, Inder, Kable, & Hazelton, 2017). Bakalaureusetöö autor on protsessi juures 100% ainult vaatleja, kuid saab vajadusel läbi viia ka täiendavaid intervjuusid. Vaatluse andmed on visuaalselt fotodele jäädvustatud. Flick (2009), viidates Spradley'le, toob välja vaadeldavate olukordade üheksa kirjeldavat dimensiooni (ruum, tegutseja, tegevus, objekt, akt, sündmus, aeg, eesmärk, tunne). See uurimistöö põhineb ruumi dimensioonil ehk füüsilisel kohal ja objektide vaatlusel.

2.1 Valim

Uurimisküsimustele vastamiseks tutvuti eelnevalt mitmekultuurilise kooli põhimõtetega. Kuna lõputöö eesmärk oli uurida Eesti kooli vastavust mitmekultuurilise kooli põhimõtetele, siis valiti uuritavaks kooliks õppeasutus, mille puhul on teada, et tegemist on keeleliselt ja kultuuriliselt mitmekesise kooliga, kus õpib ligi 400 õpilast (Eesti Hariduse Infosüsteem). Selles munitsipaalkoolis, mis tegutseb täistsüklikoolina, õpib nii eesti kui ka vene, ukraina ja iiri kodukeelega õpilasi. Ka Statistikaamet (2019) tõestab 2018. aasta seisuga, et Eestis on kõige rohkem Eesti kodanikke, seejärel vene ja ukraina keelt kõnelevaid isikuid. Uuritavas

üldhariduskoolis töötab 2018/19. õppeaasta seisuga 50 õpetajat, kellest suurem osa kuulub üle 40.aastaste vanusegruppi. Ka õpetajad on eri rahvustest: eestlased, venelased ja üks udmurt (Eesti Hariduse Infosüsteem). Koolis on kolm paralleelklassi, millest kaks on eesti õppekeele ja üks keelekümblusklass. 2018/19. õppeaastal õpib eesti keelt teise keelena 126 õpilast ja see arv on olnud aastate jooksul stabiilne. 2017/18. õppeaastal on varase keelekümblusprogrammi järgi tegutsenud õpilased kuni 5. klassini. Varase keelekümbluse kasuks otsustati põhjusel, et see toetab paremini muu kodukeele õpilaste riigikeele omandamist ning hilisemaid võimalusi tööturul. Uuringusse valiti just see kool, sest võis eeldada, et pikaajaline mitmekultuurilisus alates 2013.aastast, võiks väljenduda ka kooli füüsilises keskkonnas.

2.2 Andmete kogumine

Andmete kogumine toimus loomulikus keskkonnas ehk koolis kohapeal. Kui valimikool oli välja selgitatud, võeti ühendust koolijuhiga ning küsiti luba uuringu teostamiseks ehk kooli füüsilise keskkonna pildistamiseks. Koolijuhti informeeriti sellest, et õpilasi, õpetajaid ega muud koolipersonali ei pildistata. Kui luba oli saadud, võeti ühendust kooli huvijuhiga, kes uurimistöö autori koolis vastu võttis ning soovitud ruumidele ligipääsu tagas. Uuring viidi läbi 2019. aasta veebruaris. Eelnevalt oli kokku lepitud, et huvijuht teeb töö autorile ekskursiooni, kus räägib kooli ajaloost ja olemusest ning viiakse läbi poolstruktureeritud intervjuu. Kooli jõudes oli eesmärgiks vaadelda ja pildistada visuaalset kultuuri. Klassiruumidest valiti just ajaloo-, ühiskonna- ja inimeseõpetuse klassid. Need õppeainete ruumid valiti Eesti Vabariigi põhikooli riikliku õppekava (2018) järgi, kus on näha, et neis ainetes on kõige rohkem kokkupuuteid mitmekultuurilisuse teemadega. Ühiskonnaõpetuse 4.-6. klasside ja gümnaasiumi ainekavas on üheks läbivaks teemaks mitmekultuurilisus. Inimeseõpetuse 4.-6. klassi läbivaks teemaks on erinevuste aktsepteerimine. Ajalooõpetuse gümnaasiumi õppekava õpitulemusteks on välja toodud oskus analüüsida massiteavet ja maailma kultuuride teadmine. Kahjuks selles koolis ei olnud eraldi inimeseõpetuse klassi – käidi pildistamas ajaloo- ja ühiskonnaõpetuse klassis, mis on kunstiga koos ühes ruumis. Lisaks pildistati koridore, sest uurimistöö autor leiab, et just need ruumid on alahinnatud. Valsiner (2018) kirjutab, et koolid ei kasuta ligikaudu 30% ruumidest õpetamiseks. See hõlmab näiteks koridore. Seetõttu seisavad tavaliselt koridorid tühjana, kuid võiksid kanda

mitmekultuurilist mõju, arvestades kui palju aega veedavad õpilased just koridorides. Autor tegi pilte stendidest, klassiruumidest, plakatitest, dekoratsioonidest ja koridoridest.

Info täpsustamiseks kasutati huvijuhiga läbiviidud poolstruktureeritud intervjuud, mis annab võimaluse vabas vormis arutada teatud probleemi või teema üle selle mõistmise või lahendamise eesmärgil (Õunapuu, 2014). Intervjuu viidi läbi peale kooli pildistamist ja ekskursiooni. Enne intervjuu algust tutvustati huvijuhile veelkord uurimistöö teemat ja eesmärki ning kinnitati anonüümsuse tagamist vastajale. Uuritavalt küsiti luba, et kasutada vestluse salvestamiseks diktofoni. Intervjueeritav oli sellega nõus. Poolstruktureeritud intervjuu läbiviimiseks olid uurimistöö autoril olemas suunavad küsimused, kuid enamus ajast arutleti mitmekultuurilisuse konteksti üle koolis. Küsimused töötas välja uurija koos juhendajaga, toetudes varem läbitöötatud teooriale. Intervjuus puudutati ka teemasid, mis kerkisid esile tulenevalt sellest, mis koolis näha oli. Poolstruktureeritud intervjuu viidi läbi kohapeal, mitte veebikeskkonnas just selleks, et saaks küsida täiendavaid küsimusi seoses koolis märgatuga. Taustaintervjuu (Lisa 1.) eesmärk oli aru saada, kuidas koolis visuaalselt kultuuri edastatakse; mis on selle põhimõtted; kui tüüpiline on vaatluse käigus leitud pilt; kes tegeleb koolisisese visuaalse kultuuri loomisega ja mis põhimõtetest lähtutakse klassiruumi kaunistamisel.

2.3 Andmete analüüs

Kogutud andmete analüüsimiseks valis autor induktiivse sisuanalüüsi. Induktiivse protsessi käigus tehakse järeldusi kogutud info põhjal (Õunapuu, 2014). Autor uuris eelnevalt teooriat, seejärel vaatluse meetodil valimikooli ning selle põhjal jätkas seaduspärasuste väljaselgitamist. Sotsiaalteaduslike uuringute puhul on induktiivne strateegia eriti oluline kvalitatiivses lähenemisviisis, sest see laiendab või arendab olemasolevat teooriat (Given, 2008). Sisuanalüüsi kasutatakse kvalitatiivses uurimisviisis tekstide või muude elementide/objektide uurimiseks, et sellest teha usaldusväärseid järeldusi (Krippendorff, 2013). Vahemikus aprill-mai 2019 tegeles autor piltide kodeerimisega. Selle uurimistöö andmekogu moodustavad 20 pilti. Autor valis pildid uurimistöö teema järgi ehk mitmekultuurilise kooli põhimõtetele toetuvad fotod. Andmete analüüs jagunes kaheks osaks: kodeerimine ja süstematiseerimine.

1. Kodeerimine

Esimeseks etapiks oli piltide kodeerimine ehk täpsem piltide uurimine. Valiti välja parimad kaadrid ja seejärel vaadeldi tähelepanelikult pildil olevat. Autor otsis kõiki objekte, mis kuidagi väljendasid kultuuri. Esimeseks etapiks oli ära märkida pildidel olevad objektid, mis toetavad uurimuse eesmärki. Piltide kodeerimisel tekkisid alamkategoriad. Iga objekti puhul määrati, mis kultuure, riike või keeli objekt väljendab. Eraldi analüüsiti koridore kui avalikke ruume ning klassiruumi kui vahetuid õpikeskkondi.

2. Süsteematiseerimine

Süsteematiseerimiseks kasutas autor Microsoft Excel 2019 programmi, mis koosnes analüüsitava tabelist. Põhinedes piltidele loodi valdkondade kategoriseerimise tabel. Valdkondadeks olid: geograafia, kultuur, riiklus, filosoofia, kirjandus ja käsitöö. Tabelit täideti pilte iseloomustava infoga. Tabeli eesmärk oli kokku koguda kõik mitmekultuurilisust toetavad pildid ja analüüsida neid. Tabel koosnes kuuest tulpast (*Joonis 1.*): pildid; vaadeldav ruum; objekti nimetus; selgitus objekti juurde; teema valdkond ja esindatud keeled/kultuurid/riigid. Piltide tulpa lisati kõik pildid, mis toetasid mitmekultuurilise kooli põhimõtteid. Sama valdkonna pildid koondati kokku. Vaadeldav ruum oli aineklass või koridor, kus antud pilt oli tehtud. Objekti nimetus oli see, mis objektiga on konkreetselt tegu (plakat, maakaart, foto jne). Selgitus objekti juurde koosnes täpsustavast infost nähtud foto kohta. Toodi välja konkreetsed faktid, mis toetavad mitmekultuurilist keskkonda. Teema valdkonnas koondati kokku piltide valdkonnad, kuhu antud objekt sobib (ajalugu, kirjandus, riiklus, geograafia, käsitöö, filosoofia).

PILID	VAADELDAV RUUM	OBJEKTI NIMETUS	SELGITUS OBJEKTI JUURDE	TEEMA VALDKOND	KEELED/KULTUURID/RIIGID
	koridor	infostend	Maailma keeled plakat; Kehra Kooli ajaloo stend; Kehra Kooli sünnipäeva puhul tehtud stend, kuhu pandi üles Kehra Kooli ajalugu. Seal on näha vene keeles olevaid reegleid ja vanu pilte. Stendile pandi kõike, mida leiti vanast ajast.	Kultuur; ajalugu	slaavi keeled, germaani keeled, maailma keeled, vene keel, vene keeles ajalugu

Joonis 1. Piltide analüüsimise näide

Koolis pildistatud füüsilise keskkonna fotode põhjal saab teha järeldusi, kui palju vastab õppeasutus mitmekultuurilise kooli põhimõtetele. Lisaks ühiskonnaõpetuse ja ajaloo klassile

uuriti ka koridoride füüsilist keskkonda. Käesolevas töös mõistetakse füüsilise keskkonna all kooliruumi, õppe- ja õpetamisvahendeid: stende, tahvleid, plakateid.

3. Tulemused

Selle uurimistöö eesmärk oli välja selgitada Eesti kooli vastavus mitmekultuurilise kooli põhimõtetele ühe mitmekultuurilise kooli näitel. Tulemusi kirjeldatakse vastavalt uurimisküsimustele: milles väljendub kooli mitmekultuurilisus füüsilise keskkonna puhul; mil määral vastab analüüsitava keeleliselt ja kultuuriliselt mitmekesine kool mitmekultuurilise hariduse põhimõtetele ja mis osas vajaks koolide füüsiline keskkond mitmekultuurilisuse osas edasiarendamist. Vajadusel lisab uurija huvijuhiga läbiviidud intervjuu tsitaate või lisaseletusi.

3.1 Geograafia valdkond

Geograafia valdkond puudutab koridore, ühiskonnaõpetuse, ajaloo- ja kunstiklassi ehk teisisõnu kõikides uuritavates ruumides oli antud valdkond välja toodud. Selles sfääris olid näidatud just geograafilised kaardid: kaks Euroopa Liidu kaarti, maailmariikide kaart ja Eesti Vabadussõja kaart. Teise emakeelega õpilaste ja eestlaste jaoks on olulised geograafilised kaardid (*Pildid 1.*), et neil tekiks üldine ettekujutus maailmas ja Euroopast. Kui õpilane on Euroopa Liidust või mujalt riigist, siis see riik on koridoris näidatud. Eelpool toodud väited kinnitavad mitmekultuurilise hariduse eesmärki – toetavad erinevaid rahvusi ja tekitavad kõikidel õpilasel füüsilises keskkonnas heaolutunde. Lisaks läbitakse ühiskonnaõpetuse tunnis Euroopa Liidu teemasid, mis loob seose õpitu ja visuaalse kaardi vahel.

Pildid 1. Maailmariikide ja Euroopa Liidu kaardid

Eesti Vabadussõja (*Pilt 2.*) kaarti tuleks selles valdkonnas täiendada, sest hetkel täidab see vaid ajaloolist eesmärki. Vabadussõda on olnud Eesti jaoks tähtis sündmus, nii et selle kajastamine on igati mõisteta, kuid selles võiks esile tuua rohkem kultuuridimensioone. Kaart asetseb klassi kõige tagumisel seinal. See oli ka ainuke plakat, mida võis näha ajalooklassis.

Pilt 2. Eesti Vabadussõja kaart

Uurija leiab, et geograafilises valdkonnas on uuritava kooli täitnud osaliselt mitmekultuurilise kooli põhimõtteid, kuid vajaks veel täiendamist.

3.2 Kultuuri valdkond

Kultuuri valdkond kajastub uuritavas koolis kõige rohkem koridoris ning vähesel määral ka ühiskonnaõpetuse ja kunstiklassis. Selles sfääris võib näha palju Eesti kuulsate inimeste portreesid, uuritava kooli ajaloo infostendi, raamaturiiulit ja õpilaste joonistatud plakateid. Teemad, mida kultuuri valdkond puudutas: Eesti tuntuimad kunstnikud aastast 1826 kuni tänapäevani; Eesti mainekaimad kirjanikud; tuntuimad ilukirjandusteosed vene ja eesti keeles; soome-ugri rahvaste ja keelte kohta õpilaste joonistatud plakat; uuritava kooli ajaloo infostend.

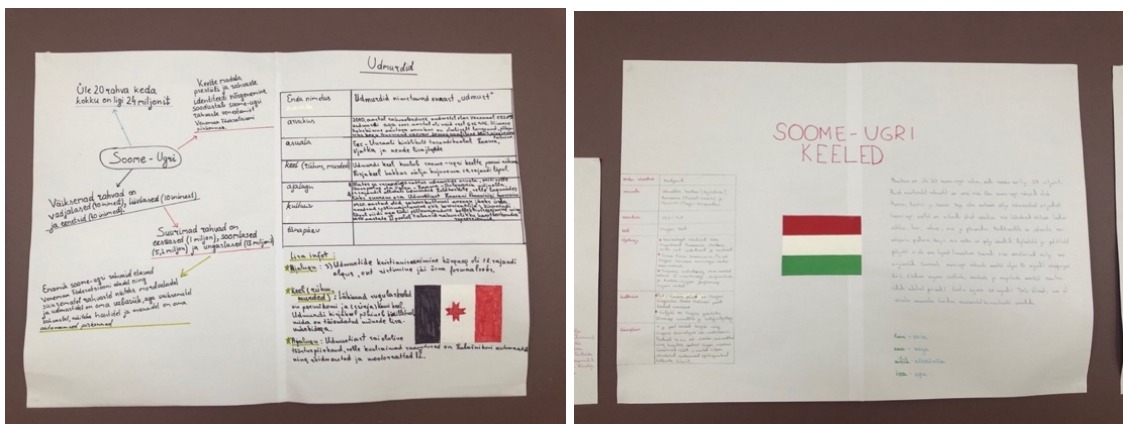
Teise korruse koridoris võis näha raamaturiiulit erinevate teostega (*Pilt 3.*). Enamus raamatutest olid maailmakuulsad ilukirjandusteosed. Neid leidis nii eesti kui ka vene keeles (nt Jack London "Martin Eden", Karl Ristikivi "Hingede öö", Oscar Wilde "Dorian Gray portree") Riiulitel olid erinevates keeltes raamatud segamini, ei olnud igale keelele eraldi riiulit. Veel sai näha mitmesuguseid ajakirju, mida leidis ka kahes keeles. Ajakirjad olid eesti ja vene keeltes ning erinevatel teemadel: ajalugu, kirjandus, ühiskond, harivad faktid jne.

Huvijuhi sõnul oli raamaturiuli eesmärk pakkuda õpilastele vahetunnis alternatiivi telefonis istumisele. Koridoris oleva raamaturiuli ilukirjanduslikud teosed toetasid mitmekultuurilise hariduse põhimõtteid, sest teoste kirjakeel ja autorite sünnikoht või elamiskoht on otseselt seotud teise emakeele õpilase kultuuri ja rahvuse väärtustamisega, mis toetab õppuri kultuuri ja kooli sidusust.

Pilt 3. Koridoris olev raamaturiiu

Koridoris olevatelt plakatitelt (Pildid 4.) saab erinevate soome-ugri rahvaste (liivlaste, udmurtide, handide ja saamide) kohta täpsustavat infot. Eesti keel kuulub Soome-Ugri keelte hulka, mis seostab ka eesti kultuuri selle plakati temaga. Huvijuhiga vesteldes selgus, et õpilased on plakatid ise eesti keele tunnis koostanud ning õpetaja on need koridori ripitanud, kuna tegu on n-ö eesti keele korrusega, kus viiakse läbi kõik eesti keele ja kirjanduse tunnid. Soome-ugri rahvaste ja keelte plakati on õpilased ise kirjutanud ja joonistanud. Seinal olev plakat toetab mitmekultuurilise hariduse eesmärki, laiendades õpilaste silmaringi keelte ja kultuuridega seoses ja näidates kui lähedased on kultuurid üksteisele.

Pildid 4. Soome-ugri plakatid keelte ja rahvuste kohta

Ühiskonnaõpetuse ja kunsti klassis ning koridorides võis näha Eesti tuntuimaid kunstnikke aastast 1826 kuni tänapäevani (nt Jüri Arrak, Priit Pärn, Johann Köler); Eesti mainekaimaid kirjanikke (nt Anton Hansen Tammsaare, Leelo Tungal, August Kitzberg) (*Pildid 5.*). Koridorides, ühiskonnaõpetuse ja kunstiklassis ripuvad Eesti kultuuritegelaste portreed ei toeta ühtegi mitmekultuurilise kooli eesmärki, sest teise emakeelega õpilased ei tunne läbi nende sidusust ja füüsilise keskkonna toetust. Need pildid täidavad eesmärki toetada muukeelsete laste õpinguid teadmiste osas, kuid ei toeta nende õpilaste kultuurilist seostatust. Näiteks ei teki neil ülevaadet, millised muu kultuuri esindajad on samuti olulise panuse andnud Eesti kultuurilukku.

Pildid 5. Kuulsate Eesti kirjanike ja kunstnike portreed

Viimane kultuurivaldkonna väljapanek oli uuritava kooli ajaloo infostend (*Pilt 6.*). Esimese korruse koridoris sissepääsu kõrval võis näha kooli sünnipäeva puhul üles riputatud ajaloolist infostendi. Seal olid kirjas venekeelsed reeglid, kuidas hästi käituda koolis. Eksponeeriti plakateid erinevatest maailma keeltest ja ka vanu pilte. Stend tõi välja kooli kauged ajaloo ja mõned eelmisel sajandil säilinud esemed, mis iseloomustavad kooli pikka ajalugu. Selline ajaloostend toetab vaid vene emakeelt kõnelevaid õpilasi, sest enamus infot on Nõukogude Liidu ajaloo kohta, mil vene keel oli üks põhikeel. Huvijuhti tsiteerides: „*Me väärtustame oma ajalugu ja näitame seda erinevat pidi välja*“ võib leida seletuse uuritava kooli ajaloostendi olemasolu kohta. Selle eesmärk on tutvustada kooli minevikku.

Pilt 6. Kooli ajaloo infostend

Uurimistöö koostaja leiab, et kultuuri valdkonnas on välja toodud väga vähe mitmekultuurilise kooli põhimõtteid ja uuritava koolil on selles osas veel arenemisruumi, toetudes mitmekultuurilise kooli eesmärkidele.

3.3 Filosoofia valdkond

Filosoofia valdkonnas on märkimist väärivaks koridori seinale kleebitud maailmakuulsate inimeste tsitaadid. Need on kahes keeles (inglise ja eesti) ning motiveeriva sõnumiga (*Pildid 7.*). Aristoteles'e ja Elon Musk'i tsitaadid on inglise keeles ning Thomas A. Edison'i omad eesti keeles. Huvijuhti intervjuerides selgus, et nimetatud kuulsate isikute ütlused valis välja õpilasesindus, kuhu selles koolis kuuluvad 7.-12. klassi õpilased. Noored valisid välja endi arvates parimad tsitaadid, mis olid vene-, inglise- ja eestikeelsed ning nendes seast said hääletuse teel valituks just need, mis seintel näha on. Õpilased jätsid kolmest keelest välja just vene keele. Huvijuht arvas, et venekeelseid tsitaate ei ole seinal sellepärast, et õpilased ei osanud internetist selles keeles neid leida. Leitud motiveerivad tsitaadid kuuluvad Ameerika ärimagnaadile Elon Musk'ile, Ameerika leidurile Thomas Alva Edison'ile ja vanakreeka filosoofile Aristoteles'ele. Siinkohal on näha, et Ameerika Ühendriikide mõttetargad domineerivad oma ütlustega.

Pildid 7. Kuulsate inimeste tsiteeringud koridoris

Uurimistöö autor leiab, et filosoofia valdkonna stendid kannavad endas mitmekultuurilise hariduse põhimõtteid, kujundades õpilastes väärtushinnanguid läbi maailmakuulsate inimeste tsitaatide.

3.4 Riikluse valdkond

Kooli sissepääsu juures saab näha Eesti Vabariigi presidentide portreesid (*Pilt 8.*). Raamis on kujutatud Konstantin Päts, Lennart Meri, Arnold Rüütel, Toomas Hendrik Ilves ja praegune president Kersti Kaljulaid. Piltide alla pole pandud presidentide nimesid. Autor toetab Eesti Vabariigi presidentide fotode ülesriputamist, ja on nõus sellega, et igas valdkonnas ei tule mitmekultuurilisust sisse tuua. Eesti koolis ripuvad Eesti Vabariigi presidentide pildid, mis on täiesti arusaadav ja kohane. Tulebki väärtustada Eesti tähtsamaid isikuid ja ajalugu.

Pilt 8. Eesti presidentide fotod

3.5 Käsitöö valdkond

Käsitöö valdkonnas on näha klassiruumi uksele ripuvad kaunistused (*Pilt 9.*), millel on kujutatud Eesti Vabariigi rahvuslinnud – suitsupääsukesed - lipuvärvides. Selle valmistasid õpilased ise. Huvijuhti intervjuerides selgus, et koolis kaunistatakse siseruume, arvestades suuri tähtpäevi. Eelpool mainitud dekoratsioon oli üles riputatud Eesti Vabariigi 101. sünnipäevaks. Huvijuhi tsitaat: „*Praegu on jõulukaunistused maha võetud, lasime koolimajal natuke hingata ja nüüd tuli peale Vabariigi aastapäev*“. Sellest saab teha järelduse, et üks ja sama lipuvärvides käsitöö ei ole aastaringselt näitusel, vaid on kujundatud Eesti Vabariigi aastapäevaks. See näitab, et koolis väärtustatakse oma riigi kultuuri ja rahvust.

Pilt 9. Õpilaste käsitöö kaunistus

4. Arutelu

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärk oli uurida Eesti kooli vastavust mitmekultuurilise kooli põhimõtetele ühe mitmekultuurilise kooli näitel. Allpool vastab autor uurimisküsimustele.

Esimene uurimisküsimus: *Milles väljendub kooli mitmekultuurilisus füüsilise keskkonna puhul?* Selles töös mõisteti füüsilise keskkonna all õpikeskkonda, mis on liigutatav ja muudetav ning eelkõige ümbritseb õppijat (Reinson, 2010). Mitmekultuurilise kooli füüsilise keskkonna eesmärk on toetada teise emakeelega õppija olekut, motivatsiooni ja heaolu õpperuumis (Palginõmm & Soll, 2011). Toetudes uurimuse teooriale võib väita, et kooli mitmekultuurilisus füüsilise keskkonna puhul väljendub klassiruumi visuaalses pildis. Oluline on, missuguseid plakateid, stende ja raamatuid õpperuumis leidub, sest see peegeldab visuaalselt ja ka füüsiliselt kooli mitmekultuurilisuse põhimõtteid. Mitmekultuuriline kool peab toetama erinevaid rahvuseid, olema avatud mitmekesisusele ja vastuvõtlik õppeprotsessi, materjalide ja ülesannete koostamisel (Džalalova, 2009). Mitmekultuurilises hariduses tuleb esile tõsta kõikide õpilaste kultuuriväärtusi ja teadlikkust ühisest ajaloost. Õpilane peab aru saama maailma ja kultuuride omavahelisest seosest (Džalalova, 2009).

Teine uurimisküsimus: *Mil määral vastab analüüsitava keeleliselt ja kultuuriliselt mitmekesine kool mitmekultuurilise hariduse põhimõtetele?* Analüüsides ühe Eesti mitmekultuurilise üldhariduskooli mitmekultuurilise hariduse põhimõtteid, leiab autor, et kool vastab osaliselt nendele põhimõtetele, näiteks erinevates keeltes ilukirjandus või tsitaadid koridori seintel, mis toetavad mitmekultuurilist õppurit, kuid on veel arenguruumi just kultuuri valdkonnas seoses tuntud Eesti inimeste portreedega. Uurija leiab, et kool oli liiga Eesti kultuuri poole kaldu, sest geograafia, kultuuri, riikluse ja käsitöö valdkondades on Eestit väljatoodud ja meie kultuurile rõhutatud. Tulemustest võib näha, et osades valdkondades on mitmekultuurilisuse põhimõtted täielikult puudu. Paljudes sfäärides on tugevalt esile tõstetud Eesti kultuur, kuid mainimata jäetud teised. Uuritava kooli füüsiline keskkond on osaliselt toetatav, just toetades õppurite õpikeskkonda mõnede mitmekultuuriliste elementidega.

Kolmas uurimisküsimus: Mis osas vajaks kooli füüsiline keskkond mitmekultuurilisuse osas edasiarendamist? Toetudes bakalaureusetöö teooriale leiab autor, et koolil oleks vaja tugevdada mitmekultuurilise hariduse põhimõtteid. Kultuuriliselt tundlik haridus on üks mitmekultuurilise hariduse põhimõtetest, mille eesmärk on sobitada klassiruum mitmekultuurilise õpilase kultuurinormidega, et suurendada tudengi sotsiaalsete

oskuste arendamist ja väärtustada õpilaste individuaalsust (Bazron, Osher, & Fleischman, 2005). Kultuuritundlik haridus puudus uuritavas koolis. Bakalaureusetöö autor soovib kujundada ka kultuuritundliku hariduse põhimõtteid, toetades õpilaste erinevaid kultuure ja väärtustades nende erinevat rahvuslikku tausta. Autor toob välja uuritavate valdkondade kaupa arutelu selle üle, mida leiti uuritavas koolis. Edaspidi lisab uurija soovitusi toetudes mitmekultuurilise hariduse põhimõtete teoorias.

Bakalaureusetöö autor toob välja geograafia valdkonnaga seoses soovitusi, et täiendada mitmekultuurilise hariduse eesmärki.

Maailmariikide ja Euroopa Liidu kaardid (*Pildid 1.*) täidavad eesmärki toetava-tunnustava sotsiokultuurilise keskkonna loomist, kus kõik õpilased tunnevad ennast koolis ära ja tunnevad nende päritolu hinnatust.

Eesti Vabadussõja kaardi (*Pilt 2.*) puhul pakub uurija, et kaarti võiks täiendada eri rahvuste rollide tutvustamisega Eesti Vabadussõjas ning, kuidas Vabadussõda mõjutas Eestis elavaid rahvusi. Võib lisada tol perioodil (1918.-1920. aastatel) Eestis elanud rahvusi, et teise emakeelega õpilased saaksid ennast seostada selle Eesti tähtsa ajaloosündmusega

Uurija leiab, et kultuuri valdkonnas oli väljatoodud vähe mitmekultuurilise hariduse põhimõtteid, sest et mitmekultuurilise hariduse eesmärk on kõikide kollektiivi liikmete kultuuri tundmaõppimine ja teadlikkus ühisest ajaloost Džalova (2009), mida kultuuri valdkonnas esines vähe. Edaspidi toob autor soovitusi ja tähelepanekuid kultuuri valdkonnas.

Teadaolevalt koridoris oleval raamaturiulil (*Pilt 3.*) ei vahetu lugemismaterjal kuigi tihti ja autor soovitaks uuritaval koolil mõne aja tagant vahetada raamatud näiteks teisekeelsete vastu, et kindlustada, et kõik mitmekeelsed lapsed tunneksid seost oma kultuuri ja kooli füüsilise keskkonna vahel. Uurijal tekkis küsimus ka selle kohta, et kas see lugemismaterjal on noortele atraktiivne alternatiiv telefonis olekule? Kas antud kirjandus lähtub õppurite huvidest või on pigem kellegi kooli täiskasvanu valik.

Soome-ugri plakatid keelte ja rahvuste kohta (*Pildid 4.*) pakub bakalaureusetöö autor välja idee, et iga mõne aja järel võiks plakateid ümber vahetada, eksponeerides eri kultuure ja rahvusi, siis õpilaste silmaring avardub ja nad saavad teadmisi maailma riikide lähedastest suhetest ja sarnastest kultuuridest.

Kuulsate Eesti kirjanike ja kunstnike portreed (*Pildid 5.*) ei toeta mitmekultuurilisuse põhilist funktsiooni ehk toetava-tunnustava sotsiokultuurilise keskkonna loomist, kus kõik õppurid kui kooli liikmed tunneksid ennast ära. Seetõttu pakub töö autor välja mõtte, et võiks

juurde lisada ka teise emakeele või erinevate kultuuride tähtsamate isikute fotosid ning tutvustada isikuid, kes on kunagi Eestis elanud ja kunsti või kirjutamise alal tegutsenud.

Kooli ajaloo infostendi (*Pilt 6.*) kohal soovitab urimistöö autor lisada võimalusel klaasi taha teiste keelte või kultuuridega seotud ajaloolisi objekte, et siduda kooli ajalugu ka teiste rahvustega, mis toetaks õpilase arusaamise kujundamist maailmast ja inimeste vahelistest suhetest kui tervikust.

Uurija leiab, et filosoofia valdkonnas oli väljatoodud üks mitmekultuurilise hariduse eesmärke, milleks on erinevate väärtushinnangute tutvustamine Džalova (2009), mida filosoofia valdkonnas esineb. Edaspidi toob autor soovitusi ja tähelepanekuid filosoofia valdkonnas.

Kuulsate inimeste tsiteeringute (*Pildid 7.*) eesmärgiks võiks olla erinevate riikide, erinevate valdkondade ja erinevates keeltes tsitaatide paigutamine seinale. Õpilaste maailmapildi ja silmaringi laiendamiseks ning kultuuride paremaks tundmaõppimiseks soovitab autor lisada tsiteeritava isiku päritolumaa ja tegevusvaldkonna. See annaks õpilastele aimu erinevate riikide kuulsuste olemasolust. Positiivne on, et õpilastele võimaldati eneseväljendamist ning tegevus toetas nende enda initsiatiivi. Kui õpilastele tundusid need tsitaadid tähenduslikud, siis ongi see parim lahendus. See väljendab õpilaste valikuid ja eelistusi ning tegelikkuses Elon Musk võib olla sõltumata kodukeelest õppurite iidol. Autor on arvamusel, et oluline on jälgida, et antud protsessi käigus ei ignoreeritud mõne rahvusrühma (vähemuse) eelistustest üle. Džalalova (2009) toob välja, et üheks mitmekultuurilise hariduse eesmärgiks on õpilastele erinevate väärtushinnangute tutvustamine. Antud tsitaatidega tuuakse välja väärtushinnanguid, mille põhjal on õpilasel võimalik valida endale sobiv.

Edaspidi toob autor soovitusi riikluse valdkonnas, milles hetkel ei esine ühtegi mitmekultuurilise hariduse põhimõtet.

Autor soovitab Eesti presidentide fotodes (*Pilt 8.*) kirjutada teistest rahvustest õpilaste jaoks fotode alla presidentide nimed. See täiendaks muudest riikidest tulnud õpilaste teadmisi Eestis riigi ja ajaloo kohta.

Allpool toob uurija tähelepanekuid käsitöö valdkonnas, milles esineb mitmekultuurilise hariduse üks eesmärkidest toetada muukeelsete laste õppimist, mida antud koolis tehakse läbi Eesti kultuuri.

Bakalaureusetöö autor arvab, et õpilaste käsitöö kaunistused (*Pilt 9.*) on hea mõte näidata Eesti Vabariigi ajalugu ja kultuuri läbi riigi sünnipäeva tähistamise ja õpilaste poolt kaunistuste meisterdamise.

Selle bakalaureusetöö tulemused näitavad, et uuritav mitmekultuuriline kool vastab osaliselt mitmekultuurilise kooli põhimõtetele, kuid on veel arenguruumi. Autor leiab, et kui uurida ka teisi Eesti mitmekultuurilisi koole, siis saab tulevikus hakata muu emakeelega lastele pakkuma väga toetavat mitmekultuurilist haridust, mis motiveerib neid ja tõstab füüsilisest keskkonnast saadavat heaolutunnet. Teadusministeeriumi 2017. aasta tööplaanis (Haridus- ja Teadusministeerium, 2017) on kirjas, et Elukestva Õppestrateegia tagamiseks on üheks eesmärgiks „võrdsete võimaluste tagamine ja väljalangevuse vähendamine üldhariduses“, millel omakorda on eesmärk: „mitmekultuurilised põhikoolid – koolide valmisoleku parandamine mitmekultuurilisuseks“. Selle eesmärgi tähtaeg on 31.12.2020. Sellest tulenevalt leiab uurija, et väga tähtis on rõhuda Eesti mitmekultuuriliste koolide põhimõtetele, et edaspidi mitmekesisuse kasvades olla valmis vastu võtma teistest kultuuridest tulnud õpilasi ja pakkuda neile toetavat ja turvalist füüsilist õpikeskkonda.

Uurija toob välja piirangud, mis on tööol sõltuvalt kasutatud metoodikast ning kooli valikust ehk valimi otsusest. Töö autor tunneb, et piiranguks on see, et antud uuringu käigus oli võimalik fikseerida, vaid üks hetk kooli füüsilise keskkonna seisundist – põhjalikumate järelduste tegemiseks tuleks keskkond vaadelda pikemaajaliselt võimalus terve õppeaasta, et tekiks terviklikum pilt sellest, kuidas visuaalselt kultuuri kujundatakse ning, mis põhimõtteid seal rakendatakse ning kui palju on selles sõnaõigust koolipere erinevatel liikmetel. Samuti on antud kool, vaid üks mitmekultuurilistest koolidest – suurema teadmuse kujundamiseks tuleks uuringut jätkata ning tulemusi võrrelda ka teiste mitmekultuuriliste koolidega.

Tänuõnad

Aitäh kõikidele uurimuses osalejatele! Autor on eriti tänulik uuritava kooli personalile ja oma juhendajale Laura Kirsile, kes aitasid selle bakalaureusetööl edukalt valmida.

Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrekselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Annett Mangus

20.05.2019

Kasutatud kirjandus

- Aronson, B., & Laughter, J. (2016). The Theory and Practice of Culturally Relevant Education: A Synthesis of Research Across Content Areas. *Review of Educational Research*, 86(1), 163–206.
- Banks, J. A., & Banks, C. A. M. (Toim). (2015). *Multicultural education: issues and perspectives* (Ninth edition). Hoboken, N.J: John Wiley & Sons, Inc.
- Barbour, R. S. (2014). *Introducing qualitative research: a student's guide* (Second edition). Los Angeles: SAGE.
- Bazron, B., Osher, D., & Fleischman, S. (2005). *Creating Culturally Responsive Schools* (Kd 63).
- Brown-Jeffy, S., & Cooper, J. E. (2011). Toward a Conceptual Framework of Culturally Relevant Pedagogy: An Overview of the Conceptual and Theoretical Literature. *Teacher Education Quarterly*, 38(1), 65–84. Salvestatud JSTOR.
- Carrasquillo, A., & Rodríguez, V. (2002). *Language minority students in the mainstream classroom* (2nd ed). Clevedon, England ; Philadelphia: Multilingual Matters.
- Cheryan, S., Ziegler, S. A., Plaut, V. C., & Meltzoff, A. N. (2014). Designing Classrooms to Maximize Student Achievement. *Policy Insights from the Behavioral and Brain Sciences*, 1(1), 4–12.
- Day, D. R., & National School Boards Association, A., VA. Council of School Attorneys. (1995). *Environmental Law Fundamentals for Schools*. Place of publication not identified: Distributed by ERIC Clearinghouse.
- Denzin, N. K., & Lincoln, Y. S. (Toim). (2005). *The SAGE handbook of qualitative research* (3rd ed). Thousand Oaks: Sage Publications.
- Džalalova, A. (2009). *ÕPETAJATE MULTIKULTUURILISE KOMPETENTSUSE ARENDAMISE ALUSED*. (Tartu Ülikooli Narva Kolledž), 38.

Earthman, Glen. (2002). *School Facility Conditions and Student Academic Achievement*.

(University of California), 21.

Statistikaamet (2019) *EESTI PIIRKONDLIK ARENG: Noored Eestis 2018*.

Eesti Hariduse Infosüsteem (s.a.). Külastatud aadressil <https://www.haridussilm.ee>

Eesti Vabariigi põhiseadus (2015). *Riigi Teataja I 2015, 2*. Külastatud aadressil

<https://www.riigiteataja.ee/akt/115052015002>

Eesti Vabariigi põhikooli riiklik õppekava (2018). *Riigi Teataja I 2018, 8*. Külastatud

aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/114022018008>

Eesti Vabariigi põhikooli- ja gümnaasiumiseadus (2019). *Riigi Teataja I 2019, 119*.

Külastatud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/113032019119>

Eesti õigekeelsussõnaraamat (2018). Külastatud aadressil <http://kn.eki.ee/?Q=õpikeskkond>

Ehala, M. (2019). *Martin Ehala: erinevus rikastab! Kas tõesti?* Külastatud aadressil

<https://meieesti.postimees.ee/6559251/martin-ehala-erinevus-rikastab-kas-toesti>

Emmer, E. T., Evertson, C. M., Worsham, M. E., & Emmer, E. T. (2006). *Classroom*

management for middle and high school teachers (7th ed). Boston: Pearson/A and B.

Feldschmidt, M-M. (2017). *Hea kooli käsiraamat: Vaimne ja füüsiline õpiruum on tugevalt seotud*. Külastatud aadressil

https://www.eetika.ee/sites/default/files/www_ut/hea_kooli_kasiraamat_2017.pdf

Flick, U. (2009). *An introduction to qualitative research* (4th ed). Los Angeles: Sage

Publications.

Flutter, J. (2006). 'This place could help you learn': student participation in creating better

school environments. *Educational Review*, 58(2), 183–193.

Gay, G. (2010). *Culturally responsive teaching: theory, research, and practice* (2nd ed). New

York: Teachers College.

Given, L. (2008). *The SAGE Encyclopedia of Qualitative Research Methods*.

- Glaw, X., Inder, K., Kable, A., & Hazelton, M. (2017). Visual Methodologies in Qualitative Research: Autophotography and Photo Elicitation Applied to Mental Health Research. *International Journal of Qualitative Methods*, 16(1), 160940691774821.
- Gollnick, D. M., & Chinn, P. C. (2017). *Multicultural education in a pluralistic society* (Tenth Edition). Boston: Pearson.
- Grant, C. A., & Portera, A. (2010). *Intercultural and multicultural education*. London: Routledge.
- Haridus- ja Teadusministeerium. (2017). *Haridus- ja Teadusministeeriumi kantsleri käskkirjaga „Haridus- ja Teadusministeeriumi 2017. aasta tööplaani ja asutuse üldkulude kinnitamine“*.
- Hebert, E. A. (1998). Design Matters: How School Environment Affects Children. 1, 56(Educational Leadership), 69–70.
- Hubenthal, M., & Consortium, I. (2009). *Instructional aids or Wallpaper: A preliminary case study of science teachers' perceptions and use of wall posters in the classroom*. 14.
- Johnson, L. S. (2003). The Diversity Imperative: Building a culturally responsive school ethos. *Intercultural Education*, 14(1), 17–30.
- Kasemets, L., Asser, H., Hannust, T. & Rahnu, L. (2013). *UUSIMMIGRANTÕPILASTE AKADEEMILINE JA SOTSIAALNE TOIMETULEK EESTI ÜLDHARIDUSKOOLIS* (Uus Major OÜ). MindPark, Integratsiooni ja Migratsiooni Sihtasutus Meie Inimesed.
- Kask, K. (2016). *Uuring „Õpilaste motivatsioonist õppimisel avatud õppekeskkonnas“ on läbi viidud projekti „Tõenduspõhine uus lähenemine - uus koolikultuur Eestis (TULUKE)“*. Külastatud aadressil https://www.tartu.ee/sites/default/files/uploads/Haridus/Uuringu_aruanne_Klaara_Kask.pdf
- Komendat, S. (2010). *Creative Classroom Designs*. 52.

- Krippendorff, K. (2013). *Content analysis: an introduction to its methodology* (3rd ed). Los Angeles ; London: SAGE.
- Kultuuriministeerium. (2014). *Lõimuv Eesti 2020*. Külastatud aadressil https://www.kul.ee/sites/kulminn/files/le2020_arengukava_uuendatud_2016.pdf
- Ladson-Billings, G. (1995). But That's Just Good Teaching! The Case for Culturally Relevant Pedagogy. *Theory Into Practice*, 34(3), 159–165. Salvestatud JSTOR.
- Laherand, M-L. (2008). *Kvalitatiivne uurimisviis* (OÜ Infotrükk). Tallinn.
- Maložjomov, M. (2013). Klassiõpetaja kogemused sisserändajate laste õpetamisel. Pubitseerimata magistritöö. Tartu Ülikool.
- Marsico, G., He, M., & Valsiner, J. (2018). Hariduse varjatud mõjuväljad: pilk nurgatagustesse. *Eesti Haridusteaduste Ajakiri. Estonian Journal of Education*, 6(1), 57–66.
- Martinelli, S., & Taylor, M. (Toim). (2003). *Intercultural learning T-kit* (reprint). Strasbourg: Council of Europe.
- Mikser, R. (Toim). (2013). *Haridusleksion* (AS Pakett). Eesti Keele Sihtasutus.
- Multikultuurse hariduse juhend*. (2012). Külastatud aadressil <https://mitteformaalne.archimedes.ee/wp-content/uploads/2014/07/Multikultuurse-hariduse-juhend.pdf>
- Märja, T., Lõhmus, M., & Jõgi, L. (2003). *Andragoogika : raamat õppimiseks ja õpetamiseks*. Tallinn: Ilo.
- Nieto, S. (1994). Moving Beyond Tolerance in Multicultural Education. *MULTICULTURAL EDUCATION*, 8.
- Nieto, S. (2004). *Affirming diversity: the sociopolitical context of multicultural education* (4th ed). Boston, Mass: Allyn and Bacon.

- Ochieng, P. A. (2009). AN ANALYSIS OF THE STRENGTHS AND LIMITATION OF QUALITATIVE AND QUANTITATIVE RESEARCH PARADIGMS. *Problems of Education in the 21st Century*, 13. Külastatud aadressil <http://journals.indexcopernicus.com/abstract.php?icid=888498>
- Pain, H. (2012). A Literature Review to Evaluate the Choice and Use of Visual Methods. *International Journal of Qualitative Methods*, 11(4), 303–319.
- Palginõmm, M-L. & Soll, M. (2011). *Õppekeelest erineva emakeelega õpilane koolis : Eesti ja teiste riikide koolide kogemus*. Tartu Ülikooli Narva Kolledž.
- Prosser, J. (2007). Visual methods and the visual culture of schools. *Visual Studies*, 22(1), 13–30.
- Read, M. A. (2010). Contemplating Design: Listening to Children's Preferences about Classroom Design. *Creative Education*, 01(02), 75–80.
- Reinson, J. (2010). *Soovitud õpikeskkonna kujundamiseks*.
- Shamsuddin, S., Bahauddin, H., & Aziz, N. Abd. (2012). Relationship between the Outdoor Physical Environment and Student's Social Behaviour in Urban Secondary School. *Procedia- Social and Behavioral Sciences*, 50, 148–160.
- Sleeter, C. E. (2012). Confronting the marginalization of culturally responsive pedagogy. *Urban Education*, 47, 562-584.
- Soll, M. (Toim). (2008). *Rahvusvahelist kaitset saavate laste hariduse korraldus*. (Mitte-estlaste Integratsiooni Sihtasutus (MEIS), 11.
- Soostar, M. (2014). *KOOLI FÜÜSILISE KESKKONNA ROLL PEDAGOOGIDE JA ÕPILASTE HEAOLU LOOMISEL TARTU HERBERT MASINGU KOOLI NÄITEL*.
Külastatud aadressil http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/43300/soostar_marion_ba_2014.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Statistikaamet. (2017). *Rahvaarv rahvuse järgi, 1. jaanuar, aasta*. Külastatud aadressil

<https://www.stat.ee/34267>

Tamm, M., Raud, R., Ehala, M. & Vetik, R. (2018). *MITMEKULTUURILISE EESTI*

ÜHISKONNA JA LÕIMUMISE KONTSEPTUAALSED ALUSED.

Trasberg, K. (Toim). (2002). *Haridus mitmekultuurilises perspektiivis*. Tartu: Tartu Ülikooli

Kirjastus.

Valk, A. (2010). Mitmekultuuriline klass. *ÕPPIMINE JA ÕPETAMINE ESIMESES JA*

TEISES KOOLIASTMES. Tartu: Haridus- ja Teadusministeerium.

Vassiltšenko, L. (2008). Мультикультурная составляющая в содержании школьного и

педагогического образования. Анна Джалалова & Екатерина Протасова (Toim),

Проблемы мультикультурности и многоязычия в современной системе

образования (lk 131–147). Narva: Tartu Ülikooli Narva Kolledž.

Väljataga, T., Pata, K., & Priidik, E. (2009). Õpikeskkonna kujundamine

haridustehnoloogiliste vahenditega. *Tiigriõpe: haridustehnoloogia käsiraamat*, 11–14.

Õunapuu, L. (2014). *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes*. Külastatud

aadressil

http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/36419/ounapuu_kvalitatiivne.pdf?sequence=1&isAllo%20wed=y.

Lisa 1.

Intervjuu küsimused:

1. Kui tihti visuaalset ilmet muudetakse? Millal viimati muudeti?
2. Kes tegeleb väljaspool klasse füüsilise keskkonna loomisega?
3. Millest lähtuvalt valitakse klassiseintele plakateid, kaunistusi jne?
4. Millest sõltub kooli visuaalne ilme?
5. Mis põhimõtetest lähtutakse kooli visuaalse poole loomisel?

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Annett Mangus,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose „Kooli füüsilise keskkonna vastavus mitmekultuurilise hariduse põhimõtetele ühe Eesti kooli näitel“, mille juhendaja on Laura Kirss.

1.1 reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

1.2 Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

2. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Annett Mangus

20.05.2019